

POSTANOWIENIE

Dnia 28 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka

w sprawie z odwołania M.D.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Olsztynie
o emeryturę pomostową,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 28
października 2025 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego
w Białymstoku
z dnia 14 listopada 2024 r., sygn. akt III AUa 289/24,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[I.T.]

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Suwałkach wyrokiem z 12 marca 2024 r., III U 155/23, oddalił odwołanie od decyzji z dnia 31 października 2022 r. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Olsztynie odmawiającej M.D. prawa do emerytury pomostowej (pkt 1) oraz zasądził tytułem kosztów zastępstwa prawnego od M.D. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Olsztynie 180 zł, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty (pkt 2).

Wyrokiem z dnia 14 listopada 2024 r., III AUa 289/24, Sąd Apelacyjny w Białymstoku oddalił apelację ubezpieczonego (pkt I.) oraz zasądził od niego na rzecz organu rentowego kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa

procesowego za II instancję z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty (pkt II.).

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku ubezpieczony zarzucił naruszenie: 1. art. 4 w zw. z art. 49 ust. 3 i zał. nr 2 poz. 18 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych; 2. art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym w zw. z zał. nr 2 poz. 18 ustawy o z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych w zw. z art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych; 3. art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym w zw. z art. 36 ust. 1 ustawy z dnia z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym w zw. z zał. nr 2 poz. 18 ustawy o z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych w zw. z art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych; art. 327¹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący uzasadnił jej oczywistą zasadnością, bowiem zaskarżone rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego w sposób oczywisty narusza prawo materialne art. 4 w zw. z art. 49 ust. 3 i zał. nr 2 poz. 18 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym w zw. z zał. nr 2 poz. 18 ustawy o z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych w zw. z art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym w zw. z art. 36 ust. 1 ustawy z dnia z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym w zw. z zał. nr 2 poz. 18 ustawy o z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych w zw. z art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych).

Zdaniem skarżącego doszło również do oczywistego naruszenia przepisów postępowania w stopniu mającym wpływ na treść orzeczenia (art. 327¹ § 1 pkt 1 k.p.c.), gdyż Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku dopuścił się w wewnętrznej sprzeczności, polegającej na uznaniu, że mimo iż wykonywana przez ubezpieczonego praca na stanowisku sanitariusza - noszowego wymagała

szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej to jednak, pracy tej nie można uznać za pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w myśl obowiązujących przepisów.

Z powyższych względów skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku i jego zmianę poprzez przyznanie ubezpieczonemu prawa do emerytury pomostowej zgodnie z jego wnioskiem, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Białymstoku do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania przed Sądem pierwszej i drugiej instancji oraz kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o oddalenie skargi jako niezasadnej oraz zasądzenie kosztów sądowych na rzecz pozwanego w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej

instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada także przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPIUS 2002 Nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPIUS 2003 Nr 18, poz. 437) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 Nr 11, poz. 286). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącego o przyjęcie jego skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia wyżej określonych kryteriów przede wszystkim z tej przyczyny, że zawarty w tym wniosku

wywód mający potwierdzać oczywistą zasadność skargi opiera się zasadniczo na próbie zanegowania przeprowadzonej przez Sąd drugiej instancji oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz poczynionych na tej podstawie ustaleń faktycznych. Skarżący podnosi bowiem, że Sąd drugiej instancji niezasadnie przyjął, że ubezpieczony nie spełnił warunku legitymowania się co najmniej 15-letnim okresem pracy w warunkach szczególnych wymaganych w art. 4 i 49 ustawy o emeryturach pomostowych.

Z ustaleń dokonanych przez Sąd drugiej instancji wynika, że ubezpieczony nie wykonywał w spornym okresie czynności odpowiadających pracy członków zespołów ratownictwa medycznego, które wymagałyby od niego szczególnej sprawności psychofizycznej, w pełnym wymiarze czasu pracy. Jako sanitariusz wchodził w skład zespołu ratunkowego, obok kierowcy, pielęgniarki i lekarza, jednak jego praca nie wiązała się z pracą w szczególnych warunkach. Sąd Apelacyjny przyjął, że nawet jeżeli odwołujący wykonywał pewne czynności odpowiadające czynnościom ratownika medycznego, to jednak nie w pełnym zakresie i nie samodzielnie. Z pracą ratownika medycznego wiąże się samodzielna odpowiedzialność (której nie ponosili sanitariusze) za podejmowane czynności ratunkowe w sytuacji zagrożenia życia i zdrowia pacjentów, co jest czynnikiem decydującym o odmowie zakwalifikowania pracy odwołującego za pracę o szczególnym charakterze, wymagającej szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej (art. 3 ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych). Z zakresu obowiązków odwołującego oraz jego zeznań nie wynikało jednak aby w każdym przypadku była wymagana od niego szczególna sprawność psychofizyczna przy wykonywaniu pracy. Do zakresu obowiązków odwołującego jako sanitariusza należało sprawdzanie wyposażenia i sprzątanie karetek, sprawdzanie zawartości torby sanitariusza i lekarza oraz uzupełnianie leków, zabranie ich wraz z noszami (w razie konieczności), pomoc czy asystowanie przy udzielaniu pomocy doraźnej, przy obsłudze chorych, czuwanie nad bezpieczeństwem i transportem chorych. Ubezpieczony nie mógł samodzielnie podejmować decyzji odnośnie postępowania z pacjentem, co także wynika bezpośrednio z jego zakresu obowiązków.

Niezależnie od powyższych spostrzeżeń, Sąd Najwyższy stwierdza, że w jego orzecznictwie ukształtował się już pogląd, zgodnie z którym art. 3 ust. 4 ustawy o emeryturach pomostowych dotyczący pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach (analogicznie jak art. 3 ust. 5 odnoszący się do pracowników wykonujących prace o szczególnym charakterze) zawiera dodatkowe kryterium, którego spełnienie pozwala na uznanie danego rodzaju prac za prace w szczególnych warunkach. Jest to wymóg związany z czasem narażenia pracownika na wpływ czynników ryzyka wymienionych w art. 3 ust. 1 (i odpowiednio w art. 3 ust. 3) ustawy o emeryturach pomostowych. W obu przepisach ustawy nie chodzi więc o wymiar czasu pracy określony w umowie o pracę, lecz o wymiar czasu pracy faktycznie wykonywanej w narażeniu na czynniki ryzyka, które powodują, że dane prace są pracami wykonywanymi w szczególnych warunkach bądź w szczególnym charakterze. Dlatego też dla uznania, że praca jest wykonywana w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, nie wystarcza określenie w umowie o pracę, że pracownik został zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na konkretnym stanowisku, z zajmowaniem którego związana jest jedynie (potencjalna) konieczność wykonywania prac wymienionych w wykazach stanowiących załączniki nr 1 i nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych, ale niezbędne jest, aby prace takie rzeczywiście wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracy, to jest codziennie i przez całą przewidzianą dla niego dniówkę roboczą. Za takim rozumieniem użytego w tych przepisach pojęcia "w pełnym wymiarze czasu pracy" przemawia w szczególności to, że ustawodawca związał go z - również użytym w tym przepisie - sformułowaniem "pracowników wykonujących", co jednoznacznie wskazuje, iż ów pełny wymiar czasu pracy nie wynika z samego tylko faktu zatrudnienia na określonym stanowisku w pełnym wymiarze czasu pracy, lecz jest związany z rzeczywistym "wykonywaniem" prac, o których mowa w ust. 1 lub ust. 3, w takim właśnie wymiarze czasu pracy. W pełni uprawnione jest zatem odwołanie się w omawianym zakresie do utrwalonej wykładni podobnych pojęć użytych w § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w myśl której praca w szczególnych warunkach, to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu

pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do tego rozporządzenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2021 r., I USKP 17/21, LEX nr 3193877 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2021 r., I USK 262/21, LEX nr 3362140 oraz powołane tam orzecznictwo).

Sąd Najwyższy zauważa ponadto, że Sąd drugiej instancji respektował taki właśnie kierunek wykładni art. 3 ust. 5 ustawy o emeryturach pomostowych, przyjmując go za podstawę ustalonego w sprawie stanu faktycznego, z którego wynikało, że czynności wykonywane przez skarżącego w spornym okresie nie mogły być uznane za pracę w szczególnych warunkach wykonywaną w pełnym wymiarze czasu pracy.

Zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy jest natomiast związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, co oznacza, że w przypadku poddania skargi kasacyjnej merytorycznej ocenie i tak musiałby uwzględnić owe ustalenia faktyczne przy rozpatrywaniu powołanych w skardze zarzutów naruszenia prawa materialnego, którego przepisy stanowiły rzeczywistą podstawę prawną rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym wyroku.

Końcowo Sąd Najwyższy stwierdza i to, że o potrzebie poddania skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpoznaniu nie przekonuje także sugestia skarżącego, jakoby stanowisko Sądu drugiej instancji, w myśl którego za pracowników wykonujących prace o szczególnym charakterze mogą być uznani tylko ci pracownicy ratownictwa medycznego, którzy wykonują prace członków zespołów ratownictwa medycznego polegające na udzielaniu w warunkach pozaszpitalnych świadczeń opieki zdrowotnej w celu ratowania osób będących w stanie zagrożenia zdrowotnego, było efektem błędnej wykładni art. 49 w związku z art. 3 ust. 3 i 5 ustawy o emeryturach pomostowych. Stanowisko to jest bowiem co najmniej uprawnione, jeśli zważyć, że w myśl art. 3 ust. 3 powołanej ustawy za wykonywanie prac w szczególnych warunkach można uznać wykonywanie tylko takich prac, które wymagają szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej i których możliwość należytego wykonywania w sposób

niezagrożający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się. Prace polegające wyłącznie na transporcie nawet osób chorych takich cech natomiast z całą pewnością nie wymagają.

Skarżący stawia zarzut zawarcia w uzasadnieniu wyroku Sądu drugiej instancji wewnętrznej sprzeczności, polegającej na uznaniu, że mimo iż wykonywana przez ubezpieczonego praca na stanowisku sanitariusza - noszowego wymagała szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej to jednak, nie można jej uznać za pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w myśl obowiązujących przepisów.

W orzecznictwie przyjmuje się, że naruszenie przez Sąd drugiej instancji zasad sporządzania uzasadnienia orzeczenia (aktualnie uregulowanych w art. 32⁷¹ k.p.c. oraz art. 387 § 2¹ k.p.c.) jedynie wyjątkowo może stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną, co ma miejsce, gdy wskutek uchybienia wymaganiom stawianym uzasadnieniu, zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 7 października 2005 r., IV CK 122/05, LEX nr 187124; z 28 listopada 2007 r., V CSK 288/07, LEX nr 488983; z 21 lutego 2008 r., III CSK 264/07, OSNCZD 2008, nr D, poz. 118; z 2 czerwca 2011 r., I CSK 581/10, LEX nr 950715; z 24 września 2020 r., IV CSK 32/19, LEX nr 3056608). Rozpowszechnione w orzecznictwie, choć niepozbawione kontrowersji, jest także stanowisko, zgodnie z którym wady uzasadnienia z natury nie mogą mieć wpływu na treść rozstrzygnięcia, gdyż uzasadnienie jest sporządzane już po wydaniu orzeczenia (zob. np. wyroki SN z 5 września 2001 r., I PKN 615/00, OSNP 2003 Nr 15, poz. 352; z 27 czerwca 2001 r., II UKN 446/00, OSNP 2003 Nr 7, poz. 182, z dnia 13 maja 2021 r., V CSKP 101/21, LEX nr 3220004).

Wbrew odmiennemu twierdzeniu skarżącego, uzasadnienie orzeczenia Sądu drugiej instancji zawiera wszystkie niezbędne elementy umożliwiające przeprowadzenie właściwej kontroli kasacyjnej. Sąd drugiej instancji wyjaśnił wyczerpująco podstawy prawne wyroku z przytoczeniem przepisów prawa oraz ich wykładni. Nadto podstawa faktyczna wyrokowania również została wyjaśniona w

sposób, który nie budzi wątpliwości co do ustaleń kluczowych dla sprawy. Rozstrzygnięcie zawiera również wyjaśnienia, co to tego, dlaczego stanowisko skarżącego nie zasługuje na aprobatę. Zatem, Sąd Najwyższy nie ma wątpliwości, że sporządzone uzasadnienie wyroku czyni zadość art. 327¹ § 1 k.p.c.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał więc, że skarżący nie wykazał potrzeby rozpoznania jego skargi kasacyjnej. Dlatego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji postanowienia.

Sąd Najwyższy nie orzekł o kosztach postępowania kasacyjnego z uwagi na brak wniosku o ich zasądzenie na etapie przesądu.

[l.T.]

[a.ł]